

STRADA ICOANEI

Duduța Olian

Strada Icoanei și străzile din zonă sunt încărcate de istorie și cultură. Aici au trăit personalități ale culturii românești sau au pășit doar, pe aceste pietre, capete încoronate și oameni importanți, figuri celebre.

Greu ne putem imagina că pe locul unde astăzi este Grădina Icoanei, odinioară curgea un râu, Bucureștioara, în care se scurgeau pârâiașe zglobii. Și totuși așa a fost!

Strada Icoanei, fostă General Lahovary, începe de la Grădina Icoanei și sfârșește în strada Vasile Lascăr, fostă Galați. Arhitectura ei este un amestec de case foarte vechi, de 150–180 de ani, case Mitică (vagon, cu fațada spre curte, care fac farmecul orașului) și case de oameni înstăriți, decente.

Biserica Dichiu era mult în afara Bucureștilor, pierzându-se printre lanuri de porumb și vii. Biserica Dichiu nu poartă vreo pisanie sau inscripție din care să rezulte anul construcției sau numele ctitorului. Stilul este din epoca brâncovenească. După tradiție, primul ctitor ar fi fost un monah, care era „dichiu”, adică mai mare peste călugării de la Sfânta Mitropolie, ajutat în osteneală de un bun creștin cu numele de Tărchilă, de unde și numele de „Dichiu Tirchilești” – cum ulterior s-a numit și cartierul sau mahalaua care s-a dezvoltat în jurul bisericii. Biserica se crede că a fost construită între anii 1773–75 cu destinație schit de călugări, cu mult în afară de oraș. Cu timpul când orașul s-a întins, a fost transformată în biserică parohială cu o modificare a construcției, prin alungirea clădirii și ridicarea unei turle de lemn (1880). I s-au făcut reparații interioare prin desfacerea tencuielilor până la cărămidă și apoi pictată în întregime între anii 1949–53 iar în 1955 i s-au făcut și reparații exterioare.

Este duminică. Pe stradă simt miros de ceară și tămâie, iar cântările sfinte mă însoțesc până departe. Mai jos de biserică, la nr. 104, în fundul unei curți mari, o casă din cărămidă roșie. Aici a locuit prof. Filip, fost elev al lui George Enescu, la soția căruia, franțuzoaică, venea în vizită Maruca, soția lui G. Enescu. Peste drum a locuit prof. Dan Simionescu, numismat. În colț cu str. Leonida mai există fosta cârciumioară a lui Mohor, o casă scundă. Acum transformată în boutique, are aceeași ușă la intrare, aceleași obloane la ferestre, doar vopseaua gri este mai proaspătă. Vara, Mohor așeza în curte câteva mese și sub umbra teiului, în zilele fierbinți, clienții se puteau răcori cu un șpriț sau o bere la gheață. Teiul superb cu coroana lui bogată, umbrește și astăzi toată lățimea străzii. Aici s-a născut marea actriță de dramă Maria Mohor, soția lui Victor Ion Popa. Frumoasă, înaltă, subțire, actriță de mare sensibilitate și forță dramatică, a jucat roluri importante în piese de O. Wilde, O'Neill. Căsătorită cu marele regizor, autor dramatic, director de teatru, au și locuit pe str. Leonida, câteva case mai încolo de cârciuma tatălui ei. O boală grea a pus capăt prea devreme unei cariere strălucite. Mai încolo pe o ridicătură de pământ, o casă veche cu grădină cu trandafiri și viță de vie. Proprietăreasa, când trăia, mi-a spus că această casă a fost construită în urmă cu 180 de ani. După decesul ei, casa este supusă unui proces de modernizare. Lemnul cald

și nobil, dar prea vechi, este înlocuit cu materiale străine de sufletul nostru și de sufletul casei.

În 1885, pe atunci colonelul Lahovary, mai târziu general conservator, îl roagă pe arhitectul Mincu să-i facă o casă în stil românesc. Dragostea lui Mincu pentru biserica Stavropoleos, îl face să folosească elemente ale acestui monument pentru Casa Lahovary și „Bufetul” de la Șosea. Pe la sfârșitul anului 1886 casa este gata. Prin ea, a biruit stilul național în arhitectură. Succesul a fost enorm. Lucrarea produce senzație în cercurile



Desen de Alexandru Olian

Casa Lahovary

artistice. Au loc adevărate pelerinaje. „Am întrebuițat policromia, care este în firea românului, declară Ion Mincu și pentru aceasta am recurs, din motive de durabilitate, la faianță...” Casa din str. Ion Movilă, colț cu Icoanei, trădează simțul proporției și al măsurii.

Piesa centrală a lucrării este pridvorul cu coloane de lemn. Stâlpii suportă trei arcuri, ca la „Bufet” și Stavropoleos iar deasupra timpanelor punctate cu butoni mari de ceramică – în felul celor de la biserica episcopală de la Curtea de Argeș, care sunt din piatră – se întinde o friză lată în teracotă roșcat verzuie. Friza are ornamente florale și heraldice. În interior, un hol mare cu plafon de sticlă. Plafonul este înconjurat de un chener din lemn maro, sculptat și înfățișând figuri omenești, arme și scuturi.

Casa a devenit spital. „Spitalul Cantacuzino”. Căsuța de alături este tot atât de veche ca și casa mare, iar în curte erau șoproane pentru fân și grajduri pentru cai, pentru că spitalul folosea pe vremea aceea ambulante trase de cai. În fundul curții, acum este o clădire mare, interesantă, tot spital.

La nr. 19 putem admira casa Mareșalului Averescu donată apoi de el învătământului.

În colț cu str. Schitul Darvari o casă din anul 1903.

Schitul Darvari declarat monument istoric în 1992 a fost ridicat în anul 1834 de căminarul Darvari după cum glăsuiește pisania de la intrare. El a fost construit ca paraclis, loc de rugăciune pentru membrii familiei și apropiații ei. Era împrejmuit de ziduri groase iar în partea de nord s-au construit chilii. Între anii 1933–34 vechiul lăcaș este complet înlăturat și se construiește biserica în forma sa actuală, în stil oltenesc-muntenesc. În prezent în incintă s-au mai clădit un paraclis și chilii. Curtea liniștită plină de verdeață și flori îndeamnă la reculegere.

Mai sus pe str. Icoanei la nr. 16 o casă parohială din 1855.

Casa cu nr. 14 B ne amintește că aici a locuit actrița Mimi Enăceanu, soția lui Emanuel Filitti, rudă cu istoricul Ion C. Filitti.

Biserica Icoanei. Curtea ei mare, curată, luminoasă, parcă și aerul este mai curat aici, oferă credincioșilor bănci pentru odihnă și umbră. Lângă biserică, mormântul Generalului Ioan Odobescu (1793–1857), pe care odihnește un coif uriaș.

Monument istoric din sec. al XVII-lea – Biserica Icoanei pe la 1681–82 era doar un mic schit de lemn. Către 1700 grija lăcașului o purta David Corbea Ceauș venit din Brașov. El lucra la cancelaria domnească a lui Constantin Brâncoveanu unde a dobândit notorietate ca diplomat, fiind trimis în Rusia și Polonia. Este probabil ca el să fi avut în apropiere case și moșii, căci mahalaua din apropiere îi purta numele – Ceauș David. Un timp biserica a purtat același nume.

Ușa bisericii este veche, lucrată din tablă bătută cu ciocanul și poartă semnătura făurarului.

Conform tradiției, icoana Maicii Domnului ferecată în argint și lucrată de Filip Nicolau Argintarul la 1682, aflată azi în naos, ar fi fost dăruită de Constantin Brâncoveanu. De la ea cu vremea, a început să i se spună Biserica Icoanei.

Încet, încet mă apropii de Școala Centrală strălucitoare în soare, monument de arhitectură, altă realizare a arh. Ion Mincu.

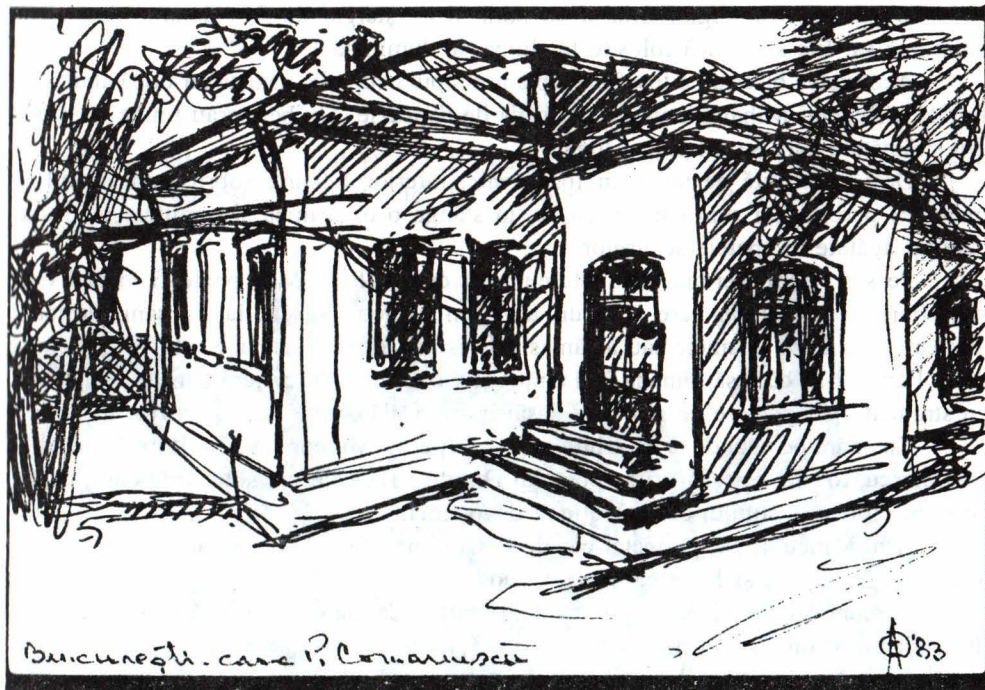
Peste drum o adresă celebră, Icoanei 10. Casa în care a locuit cunoscutul critic de artă Petru Comarnescu. În curtea aceasta au pășit Mircea Eliade, Mircea Vulcănescu, Mihail Sebastian, Const. Noica, Dan Botta, Ion Barbu și alții. În această casă aveau loc discuții aprinse de o savoare și o eficiență deosebită.

Dacă mă uit pe hartă, zona Grădinii Icoanei are formă de triunghi. Cineva l-a numit triunghiul culturii și a avut dreptate. La baza triunghiului vedem casa Aura Buzescu, Teatrul Municipal sala Toma Caragiu și Școala Centrală. Iar în vârful triunghiului Biserica Anglicană. În parc două statui: a lui G.C. Cantacuzino (sculptor E. Dubois, 1904) și a unei femei cu doi prunci în brațe (sculptor I. Vlasiu).

Dacă mă abat doar câțiva pași pe străzile laterale, alte case și instituții importante văd. Pe aici au mai locuit Caragiale, Ion Marin Sadoveanu.

Fosta școală de limbă germană Pitar Moș de pe str. cu același nume, astăzi găzduiește Facultatea de limbă și literatură străină. Pe str. Pictor Verona se afla casa în

care a locuit arh. Ion Mincu, iar casa Aurei Buzescu o putem vedea pe str. Louis Calderon, fostă Sahia, fostă Polonă, la nr. 82.



Desen de Alexandru Olian

Casa P. Comarnescu

Fetiță săracă, ucenică la un atelier de croitorie, după mărturisirile ei, aflăm că și-a dorit foarte mult să ajungă actriță. Și a ajuns! Și-a lucrat singură o rochiță albă, simplă și s-a prezentat la examen la Conservator. A reușit. Serioasă, muncind cu îndârjire, învingând toate greutățile, ajunge una din cele mai mari actrițe ale teatrului românesc și apoi cadru didactic.

Pe un teren incredibil de mic, în formă de triunghi, construită de un român, în stil neo-gotic, din cărămidă roșie, Biserica Anglicană formează o pată sensibilă de culoare în peisaj.

În 1900 Sir John Kenedy, ambasadorul britanic în România obține din partea Primăriei Bucureștiului alocarea unui teren la intersecția străzii Pictor Verona cu str. Xenopol. Primul serviciu religios s-a ținut în biserica terminată în sâmbăta Paștelui (4 aprilie 1920). Până atunci slujbele se țineau în clădirea din str. Olteni unde era sediul Misiunii Societății Evreilor Londonezi, apoi în str. Negustori.

Între Familia Regală a României și Biserica Anglicană a existat o comunicare continuă. Pentru Regina Maria și pentru doamna de companie erau totdeauna păstrate două locuri, Regina venind deseori la slujbă. Prințesa Maria a asigurat 15.000 de lei din

fondurile de caritate ale Regelui Carol I. A mai donat 5.000 de lei pentru construirea unei orgi.

După moartea Reginei Maria un potir și un ștergar au fost donate bisericii în amintirea sa. Ele sunt încă folosite la slujba de duminică.

Activitatea bisericii a fost întreruptă în timpul ocupației naziste iar după abdicarea forțată a Regelui Mihai a urmat o perioadă de confuzie. Slujbele erau ținute de preoți din străinătate care se schimbau lunar.

Deși construită pe un teren foarte mic, interiorul foarte sobru, pare destul de mare. Pe pereții albi sunt câteva icoane, în stânga o orgă mică și pernițele roșii stau cuminiți agățate în spatele scaunelor.

Pe str. Pictor Verona fostă Mercur colț cu str. Pitar Moș poate fi văzută casa superficial renovată, în care a locuit arh. Ion Mincu. Născut la Focșani, urmează arhitectura la Paris (numele său a rămas înscris în cartea de aur a Școlii de belle-arte de la Paris). I se cere să rămână în Franța, este onorat, cu o carieră bănească asigurată, cu strălucite perspective de glorie și desăvârșire. Călătorește mult și revine în țară.

Cumpără pe veci de la un arhitect casa de pe str. Mercur și se căsătorește cu Eliza Dăscălescu, tot din Focșani, fiica poetului Dimitrie Dăscălescu, soție frumoasă, care a sprijinit eforturile soțului cu discreție și devotament.

Arh. Mincu a mai proiectat capele la Cimitirul Bellu, a renovat complet Casele Vernescu, Monteoru și Biserica Stavropoleos.

A muncit cu pasiune la proiectul Primăriei Capitalei care însă a fost realizată după planurile lui Petre Antonescu.

Proiectează în Parcul Ioanid un cartier pe care l-a botezat „Cetatea românească”. Din acest proiect care nu s-a realizat, nu s-a mai păstrat aproape nimic. Desenele au pierit, sau sunt uitate undeva prin arhive sau vreun pod.

După cumpărare, Mincu își transformă casa încet, încet, într-un mic muzeu de artă veche românească. Au loc modificări la arhitectură. Colecționează obiecte de artă potrivite cu personalitatea și concepțiile lui artistice. Între salon și sufragerie dărâmă peretele despărțitor. De plafonul albastru atârnă un uriaș candelabru de bronz. Grinda din lemn cu creștături țărănești este sprijinită de două coloane, o replică miniaturală a coloanelor de la Antim. Tablouri, icoane pictate pe lemn, scoarțe vechi și covoare Karamanli. În vestibul o oglindă mare cu ramă de paltin, operă și dar al lui Ștefan Mincu, fratele lui mai mare.

În această casă aveau loc serate unde se citeau pagini de lucrări originale, a recitat Nottara. Aici s-au perindat figuri cunoscute ale vieții culturale bucureștene de la sfârșitul veacului trecut: Caragiale, Delavrancea, Vlahuță, Grigorescu. Nicolae Petrașcu este prietenul lui apropiat și viitorul biograf al lui Mincu.

Era profund cinstit și corect. A călătorit mult prin țară, privind atent arhitectura veche românească. (M. Caffé)

În discursul său cu prilejul banchetului pentru sărbătorirea celor 60 de ani de viață mărturisește printre altele: „Când m-am întors în țară, singur cum mă simțeam, am răscolit și am cercetat o bisericuță... o casă veche... fleacuri de astea. Ele erau ca niște

rădăcini puternice ale unui arbore rupt de furtună și am încercat să-mi pun altoiul pe ele. Azi spre bătrânețe, văd că altoiul s-a prins și a dat roade și că va ajunge departe... Dacă eu nu am putut să desăvârșesc acest vis măreț de artă românească, doresc din tot sufletul ca elevii mei să o facă!”

Școala Centrală

De curând s-au împlinit 150 de ani de la înființarea Școlii Centrale, la început „Pensionatul Domnesc de Demoazele” 1851, proiect materializat de domnitorul Barbu Știrbey (1849–1856).



Școala Centrală de fete (arh. Ion Mincu)

Desen de Alexandru Olian

Până în 1890 școala a funcționat într-o clădire închiriată pe timp de 6 ani, cu 400 galbeni anual pe Podul Târgului de Afară (azi Calea Moșilor nr. 132) apoi în casa doctorului Tușescu (azi dispărută) și apoi din anul 1860 în palatul Ghica, pe str. Colței, colț cu str. Serafim.

Pentru realizarea Școlii Centrale, Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, cumpără terenul familiei Alexandru Odobescu situat pe str. Icoanei colț cu str. Polonă, între grădinile Icoanei, Ioanid și Filipescu.

Proiectarea și construirea edificiului au fost încredințate arh. Ion Mincu. Acesta a realizat un ansamblu arhitectural în stil românesc, luminos și optimist. Proiectul a fost

semnat de Ion Mincu în 1886, în aprilie 1889 în prezența elevelor s-a pus piatra de temelie a noului local, iar în anul următor școala și-a început activitatea sub conducerea Anei Iacobson.

Ion Mincu și-a propus să evite atmosfera neprietenoasă din internate. Dacă exteriorul este sobru, interiorul este colorat, exuberant.

Pătrunzând printr-un vestibul boltit în galeria cu arcade, vizitatorul este învăluit în lumină.

Arcadele sunt de inspirație brâncovenească. Pot fi văzute motive florale realizate în faianță policromă, aplicate pe timpanele dintre axe.

Pereții sunt vopsiți în roșu pompeian. Plastica bogată, luxuriantă a porticului-galerie înconjoară micul patio înverzit, în mijlocul căruia se înalță un frasin cu o coroană bogată.

În clădirea numai parter, de alături, legată de corpul central printr-o galerie acoperită, a locuit în perioada 1912–1916 Barbu Delavrancea, Maria Delavrancea fiind directoarea școlii, cu o scurtă întrerupere până în anul 1927.

În timpul celor două războaie mondiale a fost transformată în spital. Un timp școala s-a numit Zoia Kosmodemianskaia. Acum se numește din nou Școala Centrală și continuă tradiția mării școli românești din trecut.

Printre absolventele școlii care au obținut diplome și titluri universitare sunt: Maica Smara (Smaranda Gheorghiu), Maria Cutzarida Crătuțescu, Agatha Bârsescu, Constanța Demetriade, Cecilia Cutzescu Storck, Floria Capsali, Maria Mohor, Catinca Ralea, Cella Voinescu, Ștefania Velisar Teodoreanu, Niculina (Nuni) Dona, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Wanda Sachelarie, Florica Dimitrescu Niculescu, Ala Jalea Popa, Olga Tudorache, Ileana Nicodim, Sofia OGREZEANU Ionescu, Maria Virginia Andreescu Haret etc.

Din punct de vedere istoric această clădire este prima construcție de proporții, în stil românesc, a lui Ion Mincu, destinată învățământului. (N. M. Cojescu).

SUMMARY

The Icoanei Street

The Icoanei Street and its surroundings are reference points in the history of Bucharest. The architecture in the area is a mixture of styles. Most of the houses here are 150–180 years old, charming, preserving the glamour of the life of yore, some – simple, others – sumptuous noble residences, among which the col. Lahovary house built in a neo-Romanian „Brâncoveanu” style, by the famous Romanian architect Ion Mincu; worth mentioning – the Darvari hermitage, the Girls’ Central School (also built by Ion Mincu), the elegant Anglican Church, the Ioanid Park.